

CIRIL KOSMAČ
TANTADRUJ

Ciril Kosmač se je rodil 29. Septembra 1910 na Slopu ob Idrijci. Po ljudski šoli v domačem kraju, dveh letih srednje trgovske šole v Gorici in privatni mali maturi na italijanski klasični gimnaziji v Tolminu, je prišel do tiste šole življenja, v kateri je spoznal, kako "življenje žre življenje". Zaradi političnega delovanja so ga Italijani večkrat zaprli, dokler ni pobegnil v Ljubljano. Ud 1938 je živel v Franciji kot štipendist francoske vlade, del vojne je preživel v Londonu, potem pa se je v Bariju pridružil NOB. Po vojni je deloval v uredništvu slovenskega naroda. Bil je urednik in filmski dramaturg, nato je dolga leta živel kot svoboden književnik. Umril je 28. Januarja 1980v Ljubljani.

Novelo z naslovom Tantadruj je izdal leta 1959. Idejo za pisanje je dobil, ko je šel mimo piranskega pokopališča in se ozrl v posrebreni napis, ki je bil nad zaprtim vhodom. Pogled na vhod ga je spomnil na domači kraj ter na materino pripoved o Tantadruju.

Tantadruj je bil "vaški norček" ali, kot so ga imenovali domačini, "božji otrok". Želel si je umreti, ker mu je mati rekla, da bo srečen šele tedaj, ko bo umrl. Te materine besede je otrok sprejel za svoj življenjski cilj. Medtem ko je Tantadruj odraščal, je zbiral zvonce za mučenike. Z njimi je zvonil od sejma do sejma in vsak mimoidoči ga je ogovoril. Z njegovimi zvonci je Najdeni Peregrin, vaški umetnik in lepotec, zaigral pretresljivo melodijo, ki so jo vaščani poslušali z zbrano onemelostjo. Zaljubljen je v Jelčico, hromo deklico, katera mu je spesnila najljubšo pesmico.

Tantadruj gre na sejem, ki je bil na Mostu na Soči. Šel je zato, ker je moral kupiti tri kravje zvonce, da jih bo imel 40 za mučenike. Tam se mu pridružijo trije posebneži: Luka, Matic Hotejec in Furlan. Tantadruj bi zelo rad umrl, ker mu je rekla mati, da bo šele takrat srečen. Odšel je k župniku in ga je vprašal, če bi umrl, če ga bi pičil modras. Župnik je rekel, da bi se le zastrupil, ne pa umrl. Rekel mu je še, ko bo prišla njegova ura bo on umrl. Tantadruj je ves žalosten odšel od župnika, Nato je vprašal Luka kaj pomenijo župnikove besede. Skupaj sta ugotovila, da ure tako ali tako nikoli ni imel, trpel je tudi že mogoče ali pa tudi ne, to nista mogla ugotoviti, manjkala je še samo jama. Med potjo, ko so šli spat k Hotejcu, so odšli na pokopališče in tam našli jama. Ugotovili so, da je ta jama za Tantadruja. Tantadruj je bil ves srečen, da bo sedaj lahko umrl. Odšel je v jama in se vanjo ulegel. Matic je odšel zvonit, Luka in Furlan pa sta metala zemljo v jama. K sreči so ljudje slišali zvonjenje in se hitro zbrali ker, so mislili, da gori. Našli so jih in potem jih je župnik poslal vsakega na svojo stran.

Pisatelj nam zgodbo pripoveduje v zimski, vetrovni noči, ko se vrača iz Pirana. Sama zgodba pa se je odvijala v zimskem času, ko so še živeli hlapci, deklice, mašetarji, ... Novela Tantadruj opisuje kako, Tantadruj in njegova norčevalska družčina, ki jo predstavljajo še Luka, Matic in Furlan. Zgodba je nekaj posebnega že zaradi tega, ker so glavni junaki čisto drugačni ljudje. Skozi vso delo se prepleta Tantadrujeva želja po smrti. Ob prebiranju zgodbe se človek večkrat vprašal, kje je meja med normalnimi ljudmi in norčki. Ko so normalni ljudje v gostilni popivali in bi se skoraj sporekli in stepli, ampak norčki so mirno zapustili vaško gostilno in se odpravili spat. Verjetno bi tudi mirno prišli k Hotejcu, kjer naj bi spali, če med potjo ne bi začeli razpravljati o misli, ki jo je tisti dan izrekel župnik Tantadruju. Povedal mu je, da bo umrl, ko mu bo prišla njegova ura in da moramo vsi trpeti preden pridemo do jame. Ta del se mi zdi nekako grozen, saj so odšli na pokopališče in našli sveže izkopen grob. Tu je Tantadruj našel svoj počitek imel je veliko srečo, da je Matic šel zvonit in, da so ljudje prišli gledat, kaj se je zgodilo. Tantadruja bi lahko kar živega zakopala in konec novele se bi lahko končal zelo tragično. Pisatelj nam nazorno nakaže, kakšni smo. Vse skozi opisuje norčka, v resnici pa misli nas, ki se imamo za normalne. Na koncu ugotovimo, da smo ubogi mi, ki se držimo vseh standardov. Vprašamo se lahko, kaj je torej normalno? Vprašamo se kdo postavlja norme kaj je normalno. Tisti ki se štejemo za normalne dostokrat, počnemo stvari, ki so veliko hujše od

hotenja po lastni smrti. Prometnih nesreč, vojn, preišljenih in hladnih umorov, ne delajo »norčki« ampak ljudje, ki se štejejo za normalne.